ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 19

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 PAŹDZIERNIKA 1930 R.

X KONGRES CHEMJI PRZEMYSŁOWEJ

W dniach 7 — 12 września r. b. odbył się w Leodjum X Kongres Chemji Przemysłowej, organizowany przez francuskie stowarzyszenie „Société de Chimie Industrielle". Kongres należał do niewątpliwie udanych, jeśli wogóle nie był jednym z najciekawszych zjazdów, urządzanych corocznie od lat 10-ciu przez Towarzystwo Chemji Przemysłowej.

Miejscem obrad Kongresu było w roku bieżącym Leodjum — z okazji wystawy, jaką zorganizowano w tem centrum belgijskiego przemysłu ku uczczeniu 100-lecia niepodległości Belgji. Zjazd — zapewne z tej również racji — był licznie obesłany i zgromadził nietylko belgijskich i francuskich chemików, lecz również przedstawicieli 22-ch innych krajów, którzy udziałem swym podkreślili międzynarodowy charakter kongresów chemji przemysłowej.

Z pośród wygłoszonych referatów zasługują na uwagę wypowiedziany na plenarnem posiedzeniu odczyt p. H. Lepersonne o przemyśle chemicznym Belgji oraz wiele komunikatów, zgłoszonych na komisje, wśród nich odczyt znanego uczonego, prof. Watermana, o działaniu katalitycznem niklu w procesach bergenizacji.

Wykład p. Lepersonne'a przeciążony może nieco materjałem liczbowo-statystycznym, dał jednak całkowity pogląd na rozwój belgijskiego przemysłu chemicznego zarówno w ostatnich latach, jak w okresie przedwojennym. Prelegent wskazał, że niema prawie dziedziny wytwórczości chemicznej, którąby nie znalazła zupełnego wyrazu na terenie Belgji. Zwłaszcza wielki przemysł nieorganiczny, sztuczny jedwab i produkty fotograficzne mogą się wykazać wybitniejszemi postępami. Te zresztą działy produkcji są też najpoważniej reprezentowane na wystawie w Leodjum, gdzie specjalny pawilon — którego widok zamieszczamy obok — poświęcono przemysłowi chemicznemu. Nawiasowo zaznaczyć należy, że zobrazowanie na wystawie produkcji sztucznego jedwabiu nie stało na wysokości zadania: bogate i gustownie urządzone stoiska fabryk sztucznego jedwabiu zgromadziły raczej kolekcję wyrobów ze sztucznego jedwabiu niż samą przędzę, co zwiedzającemu mimowoli nasu-

Gmach chemji na Wystawie w Leodjum.

wało myśl, że przedsiębiorstwa te zajmują się produkcją tkanin i wyrobów dzianych, nie zaś przędzy sztucznego jedwabiu.

Obok referatu p. Lepersonne'a drugim ciekawym odczytem był wspomniany już wykład prof. Watermana. Prelegent przedstawił wyniki swoich badań nad katalitycznem działaniem niklu przy otrzymywaniu benzyny i kerozyny: operując równocześnie wysokiem ciśnieniem, otrzymuje on produkty pozbawione barwy, co stanowi niewątpliwy postęp techniczny. Referat wywołał długą i ożywioną dyskusję, w której brali udział wszyscy prawie uczestnicy komisji paliwa ciekłego.

Prace innych komisyj, których ogółem pracowało siedmnaście, były istotnie zajmujące, choć kilka odczytów spadło z porządku obrad— z racji nieprzybycia prelegentów. Wygłoszono również na Kongresie referat z zakresu naszych stosunków chemicznych — mianowicie o polskich solach potasowych. Komunikat polski był tem więcej aktualny, że zbiegł się w czasie i kategorycznie zaprzeczył kolportowanym chętnie przez wydawnictwa niemieckie wiadomościom o rzekomem zatrzymaniu pracy w polskich kopalniach soli potasowych.

X Kongres Chemji Przemysłowej był pierwszym tego typu, gdzie oficjalnie wprowadzono, zarówno w obradach jak w uroczystościach zjazdowych, język niemiecki: delegat Niemiec, prof. Berl, wygłosił swoje przemówienie powitalne po niemiecku. Dało to zresztą podstawę innym delegatom do wypowiadania się — choćby w paru słowach — również w ich językach.

Z ramienia Polski uczestniczyli w Kongresie oficjalni przedstawiciele: Akademji Umiejętności — Inż. F. Wiślicki, Polskiego Towarzystwa Chemicznego — Dr. S. Weil, Związku Przemysłu Chemicznego — Inż. T. Zamoyski. Prócz tego, w pracach Kongresu wzięło również udział kilku Polaków z Inż. J. Protem i Inż. Śmiśniewiczem na czele.

KIERUNKI EKSPORTU NIEMIECKIEGO PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Niemiecka Komisja Ankietowa opublikowała sprawozdanie dotyczące stanu najważniejszych gałęzi przemysłu w Rzeszy Niemieckiej. Niezmiernie interesujące są informacje, obrazujące sytuację w niemieckim przemyśle chemicznym oraz wykazujące ewolucję, która zaszła w tym dziale w okresie powojennym.

Wskutek przemian politycznych i gospodarczych, związanych z wojną i nowem ukształtowaniem stosunków, zmienił się dość poważnie kierunek eksportu produktów chemicznych z Niemiec. Uwidacznia to następująca tablica, przedstawiająca w miljonach RM. wywóz do poszczególnych krajów:

Kierunek eksportu	1913	1925	1926	1927	1928	1929
Wielka Brytanja .	113,5	68,6	67,7	80,3	74,0	83,2
Rosja	82,7	62,8	52,0	44,8	46,6	48,5
Chiny	57,0	46,3	53,2	49,7	59,7	52,3
Rumunja	20,8	9,0	11,1	15,9	16,8	14,5
Bułgarja	7,2	3,8	2,6	4,2	3,8	3,8
Turcja	13,7	5,3	4,6	5,7	5,0	4,7
Chile	6,2	5,7	6,2	5,4	6,6	8,8
Australja	5,9	2,1	3,7	5,7	5,7	6,8
Kol. ang. w Afryce	4,9	3,2	3,5	4,3	4,3	4,9
Stany Zjednoczone	105,0	91,1	96,6	114,9	119,7	148,0
Italja	41,3	38,7	36,8	41,1	52,0	48,1
Belgja-Luksemburg	38,7	29,7	40,0	45,5	49,3	46,8
Francja	56,0	47,7	62,9	56,7	78,7	67,3
Czechosl., Austrja, Węgry	89,4	82,4	85,4	105,3	111,9	113.6
Polska	—	20,7	14,7	30,4	31,2	24,3
Holandja	41,7	85,0	85,0	123,9	113.3	107,7
Japonja	27,8	75,8	91,3	50,0	73,9	89,9
Bryt. Indje . . .	19 6	30,4	36,3	55,1	48,1	40,0
Holend. Indje . .	12,1	15,1	25,6	21,5	23,7	23,0
Hiszpanja . . .	13,7	25,1	35,3	41,1	39,8	33,8
Szwajcarja . . .	37,7	49,8	46,9	56,9	59,5	61,8
Szwecja	16,7	26,9	30,9	35,9	35,5	33,3
Danja	14,7	24,8	29,7	32,8	38,9	43,0
Finlandja	5,3	10,4	13,1	12,9	11,9	11,6
Brazylja	12,6	16,7	16,4	20,5	25,1	20,0
Argentyna . . .	10,7	14,9	17,3	21,5	23,1	22,5
Egipt	3,2	6,7	7,0	10,1	12,5	15,6
Razem . .	858,1	898,3	974,8	1.102,1	1.159,1	1.177,8

Tabliczka wykazuje zmniejszenie handlu z Anglją — wskutek znanych środków celnych zastosowanych przez Wielką Brytanję — oraz handlu z Rosją, wskutek państwowego monopolu handlu zagranicznego Sowietów. Handel niemieckiemi chemikaljami nie rozwija się w poszczególnych państwach bałkańskich, a także w Stanach Zjednoczonych i w Chinach. Natomiast bardzo silnie wzrósł eksport do innych krajów azjatyckich.

Przed wojną — większa część produkcji chemicznej niemieckiej była wywożona zagranicę; obecnie rynek wewnętrzny pochłania dwie trzecie wytwórczości.

Należy zaznaczyć, że sprawozdanie Komisji Ankietowej, do którego jeszcze powrócimy, ponownie podaje fałszywe informacje, dotyczące wysokości stawek celnych w Polsce dla produktów chemicznych. Powtarza bowiem wiadomość, przedłożoną światowej Konferencji Ekonomicznej w Genewie w r. 1927, przez niemiecką delegację, według której ochrona ta w Polsce wynosi 114% ad valorem. W swoim czasie sprostowaliśmy tę nieprawdziwą a tendencyjnie rozszerzaną wiadomość.

NOWE MOŻLIWOŚCI EKSPORTOWE

Przed niedawnym czasem zawarty został między Finlandją i Niemcami traktat handlowy, w którym udało się Niemcom uzyskać wydatne podwyższenie niemieckich traktatowych stawek celnych na produkty mleczarskie, wzamian za

inne ustępstwa. Niepozorny ten na pierwszy rzut oka fakt wywołał poważne przekształcenia w handlu zagranicznym poszczególnych państw. Mianowicie Holandja, Danja i Łotwa, korzystające w traktatach handlowych z Niemcami z klauzuli największego uprzywilejowania — bez utrwalonych stawek — narażone zostały automatycznie na wydatne podwyższenie ceł przywozowych na produkty mleczarskie, wskutek czego utraciły prawie całkowicie rynek zbytu w Niemczech. Ponieważ produkty te stanowiły dla wskazanych krajów pokaźne pozycje w eksporcie, przeto zaczęto stosować politykę odwetową, bojkotując wszystkie towary importowane z Niemiec.

W związku z powyższemi posunięciami, powstają dla Polski możliwości zbytu szeregu nowych artykułów, względnie umocnienia naszego wywozu do Holandji, Danji i Łotwy.

Przemysł chemiczny również może wyciągnąć konsekwencje z nowego ukształtowania konstelacyj gospodarczych i przeprowadzić powinien szczegółowe badania wspomnianych rynków, celem wyzyskania wytworzonej sytuacji. Wywóz polskich produktów chemicznych do Holandji i Danji istniał dotąd w nader szczupłym zakresie wskutek konkurencji niemieckiej, natomiast penetracja polska na rynek łotewski, wobec bliskiego sąsiedztwa, była znaczna. Istnieją przeto poważne możliwości rozwinięcia eksportu produktów chemicznych do wszystkich tych krajów, zwłaszcza na Łotwę.

KRONIKA

Dn. 24 września r. b. odbyło się posiedzenie Prezydjum Zarządu Związku, na którem rozważono szereg spraw bieżących. Między innemi, Prezydjum zastanawiało się nad sprawami celnemi, które są dla przemysłu chemicznego szczególnie aktualne. Postanowiono zwrócić się do Pana Ministra Przemysłu i Handlu z prośbą o udzielenie autorytatywnych wyjaśnień co do możliwości przeprowadzania zmian w obecnie obowiązującej taryfie celnej.

W wykonaniu dawniejszych uchwał, postanowiono zwoływać konferencje Prezydjum Zarządu co tydzień.

Dn. 22 września odbyło się posiedzenie Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej, na którem omawiane były przedewszystkiem sprawy zniesienia deklasyfikacji dla szeregu produktów z dniem 1 października r. b. Komitet Taryfowy postanowił rozpatrywać wszelkie wnioski o przywrócenie dotąd obowiązujących ulg na następnem posiedzeniu Komitetu, za 4 — 6 tygodni.

Jednem z najważniejszych zagadnień, poruszonych na posiedzeniu, była sprawa przywrócenia ulg przewozowych na miał węglowy. W swoim czasie — wobec nagromadzenia wielkich zapasów miału w kopalniach — utworzono ulgową taryfę na ten rodzaj paliwa, zalecając jednocześnie przemysłowi przebudowanie odpowiednich instalacyj, wskutek czego szereg gałęzi przemysłu zainwestował odpowiednie urządzenia. Zniesienie ulgi przewozowej na miał zmusza przemysł do ponownej przebudowy, co oczywiście wpłynie na podrożenie kosztów własnych. Zresztą kopalnie górnośląskie i dąbrowieckie posiadają ponownie wielkie zapasy miału węglowego, nie zaszły więc żadne ekonomiczne przekształcenia, któreby usprawiedliwiły zmianę polityki taryfowej Min. Komunikacji. W związku z tem Komitet Taryfowy wystąpił do Pana Ministra Komunikacji z prośbą o ponowne zbadanie sprawy.

W rezultacie, na okres czasu od dn. 1.X. do 31.XII 1930 zostały przyznane zniżki: na przestrzeni 200 — 400 klm. — 5%, powyżej 400 klm. — 10%.

Rozpatrywana była również sprawa, referowana przez przedstawiciela Związku Przemysłu Chemicznego, a dotycząca przyznania prawa do korzystania z taryfy eksportowej dla materjałów drzewnych, idących do impregnacji i eksportowanych później przez porty. Obecnie przewóz dokonywany jest na zasadzie taryf łamanych, co tak dalece podraża koszty przewozu, iż uniemożliwia impregnację, zmuszając przemysł drzewny do wysyłek zagranicę towarów w stanie nienasyconym. Komitet Taryfowy przychylnie rozpatrzył tę sprawę.

Nawiązując do poprzednio drukowanych informacyj donosimy, że uruchomione zostało solvayowskie stypendjum imienia Dyrektora Zygmunta Toeplitza. Pragnący korzystać z tego stypendjum, mogą składać podania, zaopatrzone w „curriculum vitae", świadectwa szkolne oraz program zamierzonych prac — pod adresem Zakładów Solvay w Polsce, Warszawa, ul. Czackiego 14.

W związku z rozszerzonemi możliwościami zasilania zagranicznej prasy codziennej notatkami i wiadomościami z zakresu polskiego przemysłu chemicznego — zwracamy uwagę członków Związku na tę możliwość, prosząc o korzystanie z niej — przez nadsyłanie odpowiednio zredagowanych wiadomości w języku francuskim lub niemieckim.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 65 z dn 23 września 1930 ukazało się pod poz. 518 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 30 sierpnia 1930 w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej. Rozporządzenie to przewiduje podwyższenie stawki celnej na potaż, objęty poz. 105 p. 3 taryfy celnej, ze zł. 13 do zł. 20 od 100 kg. Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 13 października 1930 r.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	200 „
„ „ czysty 99%	330 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,62 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,82 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzen handlow 90%	90,50 „
„ czysty	105 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	16 „
Chlorek cynku 50° Bé	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	750 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 30%	250 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	75—80 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	240 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,37 „
„ solny 19°/21° Bé	13 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	17 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	280 „
„ „ saponifikat	270 „
Oleum 20%	19,94 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	20,95 „
Siarczan amonu	36 „
* Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14—16 „
Stearyna	285 „
Superfosfat 16%	12,80—13,92 „
Toluen czysty	120 „
Żelatyna techn.	450 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU". Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazocjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TR PKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10